

Hörselskadades Riksförbund

Box 1068, 164 25 Kista

tel: +46 (0)8-457 55 00

e-post: hrf@hrf.se

webb: hrf.se

2024-09-13

Regeringen
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till: ku.md@regeringskansliet.se

Ku2024/00602

Yttrande över betänkandet "Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider" (SOU 2024:34)

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden organisation, som arbetar för jämlikhet och full delaktighet för Sveriges 1,5 miljoner hörselskadade. Vi är därmed en röst för ungefär en av fem i den vuxna befolkningen – i alla åldrar, i alla delar av samhället.

Public service – avgörande för hörselskadades delaktighet

Att kunna ta del av medieutbudet och det offentliga samtalet är en grundläggande förutsättning för delaktighet i samhället.

Men tillgänglighet för personer med hörselnedsättning är ingen självklarhet i dagens Sverige. Hörselskadade utestängs från stora delar av medieutbudet, trots att det finns enkla och beprövade lösningar. Det är diskriminerande, ökar informationsklyftor, begränsar yttrandefriheten och bidrar till ett allvarligt demokratiskt underskott, vilket i förlängningen får konsekvenser för hela samhället. Utan delaktighet, ingen demokrati.

Detta innebär att public service har synnerligen stor betydelse för landets hörselskadade. Att public service-uppdraget omfattar hela "allmänheten" har gjort det möjligt för oss att ställa och få igenom krav på tillgänglighet, med text och god hörbarhet, framför allt i SVT och UR. Tillgängligheten har förbättrats markant.

I tider av kris och krig blir public service betydelse särskilt tydlig. Den utsatthet som stora delar av befolkningen då känner, den blir dubbel för många hörselskadade: "Vad händer? Har jag missat något viktigt?"

När Ryssland anföll Ukraina hade SVT, TV4 och andra mediehus långa extra-sändningar, dag efter dag – men endast SVT textade allt. När covid-19-pandemin bröt

ut behövde myndigheter nå ut med samhällsviktig information – och då var SVT en trygg och tillgänglig nyhetskälla för hörselskadade, med direkttextning och kompletterande information i textform.

Public service har även betydelse som förebild och banbrytare när det gäller tillgänglighet inom mediebranschen. SVTs funktion ”Tydligare tal”, AI-baserad direkttextning med mera öppnar dörrar till nya möjligheter, även för andra medieaktörer. På så sätt visar public service vägen för andra medieaktörer och sätter standarden för vad tillgänglighet av god kvalitet innebär. Detta måste vara en viktig uppgift för medier i allmänhetens tjänst också i framtiden.

5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet

Hörselskadades Riksförbund (HRF) välkomnar kommitténs förslag, att villkoren som gäller för innehållet i public service ska vara teknikneutrala och gälla oavsett vilken form innehållet har och hur det distribueras till allmänheten. Vi instämmer även i bedömningen att villkoren om tillgänglighet som ställs upp i sändningstillstånden ska vara teknikneutrala.

Det är glädjande att kommittén är tydlig med att detta ska innebära en högre ambitionsnivå och en förbättring av tillgängligheten samt att det gäller såväl i marknätet som på internet. Stora delar av befolkningen, inte minst äldre, tar i dag del av tv-kanaler i huvudsak via marknätet. Tillgänglighet i marknätet måste därför vara lika hög som i andra plattformar.

11.4.3 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Hörselskadades Riksförbund (HRF) delar absolut inte kommitténs bedömning, att det inte finns skäl att ompröva tidigare bedömningar om att de särskilda tillgänglighetsbesluten som gäller för SVT och UR kan avse en kortare period än tillståndsperioden.

En av fem vuxna har en hörselnedsättning. En av fem. Hörselskadade och personer med andra funktionsnedsättningar utgör därmed en mycket stor andel av befolkningen och den allmänhet som public service ska tjäna.

Tillgänglighet måste därför vara en grundläggande och integrerad del av verksamheten hos public service-bolagen och hänga ihop med de praktiska förutsättningarna, som finansiering och andra resurser. Annars är risken överhängande att tillgänglighetsambitioner stannar vid tomma ord, utan förankring i realiteter.

Det är anmärkningsvärt att kommittén, utan någon genomlysning, hävdar att det inte finns skäl att ändra dagens ordning med separata regeringsbeslut om tillgänglighetskrav.

Det är principiellt och praktiskt viktigt att tillgänglighet behandlas som en grundläggande del av public service-uppdraget och inte som en eftertanke. Vi anser därför att tillgänglighetskrav ska behandlas i anslutning till beslut om medelstillelse och andra villkor – alltså som en del av en långsiktig helhet med förutsägbara förutsättningar, inte som kortsiktiga regeringsbeslut, utan tydlig koppling till finansiering.

Vi noterar att kommittén bedömer att teknikneutrala villkor innebär stora förändringar för SR samt att SR har stora möjligheter att på olika sätt förbättra tillgängligheten. Här nämns det arbete som pågår kring utveckling av textning av radio via SR:s app.

Hörselskadades Riksförbund (HRF) hade önskat större tydlighet och skarpare förslag kring detta. Med den snabba utveckling av AI-textning som finns i dag och med de möjligheter som ges via SR:s digitala kanaler anser vi att en högre ambitionsnivå för radions tillgänglighet vore fullt rimlig.

En stor del av landets hörselskadade kan inte ta del av nyhetsutbudet i Sveriges Radio, som numera begränsar texten på sin webb till tre ynka punkter. Dessa fungerar ofta mer som nyhetspuffar än som tillgängliggörande av programinnehåll. I många fall går det inte heller att ta del av dessa nyheter hos andra medier i tillgänglig form. Det finns inga alternativ.

Radio i allmänhetens tjänst måste vara tillgänglig. Hörselskadades Riksförbund (HRF) anser därför att det borde ställas krav på SR att erbjuda textning av radioprogram på sina digitala plattformar. Det vill säga textning av det som sägs, när det sägs. Då är SR fortfarande radio – men tillgänglig radio.

Denna fråga har nära samband med kommitténs förslag, att SR ska kunna förmedla VMA-meddelanden som text (se 18.4.6). I tider av kris och krig hänvisas allmänheten till SR för mer information, trots att ljudsändningar inte är tillgängliga för en stor del av befolkningen. Det är anmärkningsvärt att hörselskadades tillgänglighetsbehov fortfarande inte tillgodoses när det gäller kriskommunikation och beredskap, trots att det finns lösningar.

18.4.6 VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

Vi välkomnar kommitténs förslag att det ska ställas krav på SR att så snart det är möjligt utforma VMA-meddelanden och andra viktiga meddelanden ”så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning”. Vi förutsätter att detta innebär att alla sådana meddelanden inom en snar framtid kommer att förmedlas som textmeddelanden.

9.3.7 Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Hörselskadades Riksförbund (HRF) instämmer i kommitténs bedömning att det inte bör införas någon detaljreglering av textanvändning i public service.

Kommittén föreslår att SR och SVT årligen ska redovisa hur de använder text i sin nyhetsverksamhet. En sådan redovisning bör innebära en uppföljning av om textanvändningen tillgodoser hörselskadades tillgänglighetsbehov.

För Sveriges 1,5 miljoner hörselskadade är texter i nyhetsförmedlingen en oumbärlig del av en kommunikativ helhet. Textade nyhetsinslag är otroligt viktigt – men endast textremsor räcker inte alltid för att få sammanhang. Vi hör inte alla ljud, vi uppfattar inte alla nyanser i det som sägs – och såväl manuell textning som AI-textning har viss eftersläpning och misstag som gör att vi sällan får samma omedelbara och enkla sammanhang som en fullt hörande person. Förutsättningarna varierar givetvis från

individ till individ och från situation till situation, men i stort sett alla som har en hörselnedsättning påverkas av detta i någon grad.

Just därför är texterna på SVTs webbplats så viktiga. Ett inslag med fakta om krigsläget i Ukraina blir betydligt lättare att ta till sig när ett nyhetsinslag och kommentarer i studion och covid-19-vaccinationer kompletteras med sammanfattande texter med fakta och förklaringar på SVTs webb.

Särskilt viktiga är texterna vid allvarliga händelser då snabb information är avgörande. Det vore orimligt om SVT alltid måste vänta med att förmedla en viktig nyhet tills bildmaterial och textning fanns på plats. Korrekt, snabb och tillgänglig information till allmänheten måste vara prioriterat.

Det är därför beklämmande att textbegränsningar i public service ens diskuteras. En detaljreglering av text skulle vara förödande för landets hörselskadade. Att beröva oss den kommunikativa helhet som SVT erbjuder, med bild, ljud, textning och kompletterande texter, vore inte förenligt med public service-uppdraget.

Som vi konstaterade i början på detta yttrande, är stora delar av det övriga medieutbudet inte tillgängligt för hörselskadade och därmed inte ett alternativ. Även dagspressen runt om i landet publicerar en hel del audiovisuellt material, till exempel nyhetsvideos och poddar, som hörselskadade inte kan ta del av, eftersom de i princip aldrig är textade.

Vi invänder också mot påståendet att SVT:s digitala nyhetstjänst skulle ha bidragit till att försämma förutsättningarna för svenska dagstidningar. Forskning pekar på helt andra faktorer.

Vi hörselskadade är mycket lättade över den utveckling som pågår inom medievärlden, där gränserna mellan bild, ljud och text suddas ut allt mer. Morgondagens public service-publik vill ta del av olika nyhets- och programutbud på olika sätt, beroende på plats, tidpunkt, ljudmiljö och personliga förutsättningar. Detta sammanfaller med hörselskadades tillgänglighetsbehov.

Vi kan inte nog framhålla hur viktigt det är med denna utveckling. Det är universell utformning i ordets rätta bemärkelse.

Vänliga hälsningar,
Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Mattias Lundekvam
generalsekreterare